

# Turkish Journal of Shiite Studies

ISSN: 2687-1882

Cilt / Volume: 4

Sayı / Issue: 1

Haziran / June 2022

## Ahmedîlerde Şii Söylem: “Muharrem Ayı ve Hz. Hüseyin’in Yüce Konumu” İsimli Cuma Hutbesi Örneği

*Shia Discourse in Ahmadis: The Example of Friday Sermon Entitling “Muharram and the Great  
Status of Hadrat Imam Hussein”*

**Halide Rumeysa KÜÇÜKÖNER**

Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı  
Diyarbakır, Türkiye

[rumeysah@hotmail.com](mailto:rumeysah@hotmail.com)

<https://orcid.org/0000-0002-0141-8287>

### Makale Bilgisi/Article Information

**Makale Türü/Article Type:** Araştırma Makalesi / Research Article

**Geliş Tarihi / Date Received:** 08.04.2022

**Kabul Tarihi / Date Accepted:** 04.06.2022

**Yayın Tarihi /Date Published:** 30.06.2022

**DOI:** <https://doi.org/10.48203/siader.1100299>

**Atıf/Citation:** Küçüköner, Halide Rumeysa. “Ahmedîlerde Şii Söylem: “Muharrem Ayı ve Hz. Hüseyin’in Yüce Konumu” İsimli Cuma Hutbesi Örneği”. *Turkish Journal of Shiite Studies* 4/1 (Haziran 2022): 7-32. doi: 10.48203/siader.1100299

İntihal: Bu makale, Turnitin yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. Plagiarism:  
This article has been scanned by Turnitin. No plagiarism detected.

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/siader> mailto: [turkishshiiestudies@gmail.com](mailto:turkishshiiestudies@gmail.com)

**Abstract**

In Indian geography, Islam continued its existence on the stage of the history by going through various changes and transformations; many new religious structures have emerged that synthesize different religious discourses. In this context, in the Indian understanding of Islam, some Sunni and Shiite communities methodically approached each other. In some Shiite communities, features that can be associated with the Sunni tradition, and in some Sunni communities, the features that can be associated with Shia began to be seen. One of the Muslim communities in which such characteristics are seen is Ahmadiyya, which emerged from the Sunni tradition. The traces of the Shiite tradition within Ahmadiyya can be seen from the religious claims of its founder, Mirza Ghulam Ahmad, in the form of the salvation and messianic prophecy. After Mirza Ghulam Ahmad, the traces of Shiite thought were continued in the religious and institutional understanding of Ahmadis. In this article, the viewpoints of the Ahmadis about the caliphate debates in the early period and significant names of Shiite history will be discussed, in particular Mirza Masrur Ahmad's Friday Sermon named "Muharram and the Great Status of Hadrat Imam Hussein". A copy of Mirza Masrur Ahmad's khutbah translated by us and various additions in the footnotes will be added to the end of the study.

**Keywords:** Ahmadiyya, Mirza Masrur Ahmad, Shia, Friday Sermon, Hadrat Hussein

**Öz**

Hint coğrafyasında, İslâm çeşitli değişim ve dönüşümler geçirerek tarih sahnesindeki varlığını devam ettirmiş; farklı din söylemlerini sentezleyen pek çok yeni dini yapılanma ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Hint İslâm anlayışında, bazı Sünnî ve Şîî topluluklar metodik anlamda birbirleriyle yakınlaşmışlardır. Kimi Şîî topluluklar içerisinde, Sünnî gelenekle ilişkilendirilebilecek özellikler, kimi Sünnî topluluk içerisinde ise Şîa'yla ilişkilendirilebilecek nitelikler görülmeye başlanmıştır. Bu türden özelliklerin görüldüğü Müslüman topluluklardan birisi de Sünnî gelenek içerisinde çıkan Ahmedîlik'tir. Ahmedîlik içerisindeki Şîî geleneğin izleri, kurucusu Mirza Gulam Ahmed'in kurtarıcılık ve mesiyaniğe nübuvet şeklindeki dinî iddialarından itibaren görülmektedir. Mirza Gulam Ahmed'den sonra da Ahmedîlerin dinî ve kurumsal anlayışlarında da yine Şîî düşüncenin izleri belirgin şekilde devam ettirilmiştir. Bu makalede de Mirza Mesrur Ahmed'in "Muharrem ve Hz. Hüseyin'in Yüce Konumu" isimli Cuma Hutbesi özelinde Ahmedîlerin erken dönemde vuku bulan hilâfet tartışmalarına dair bakış açıları ve Şîî tarihin önemli isimleri ele alınacaktır. Mirza Mesrur Ahmed'in söz konusu hutbesinin tarafımızca tercüme edilen ve dipnotlarda çeşitli ilavelerin yapıldığı bir nüshası da çalışmanın sonuna eklenecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Ahmedilik, Mirza Mesrur Ahmed, Şîa, Cuma Hutbesi, Hz. Hüseyin

**Giriş**

İslâm Hint alt-kıtasına h. I. asırdan itibaren ulaşmaya başlamıştır. Müslümanların fetihler aracılığıyla ilerlemeye çalıştıkları dönemde bölgede İslâmlaşma hızı oldukça yavaş olmuştur. Ancak Hinduizm, Budizm, Caynizm gibi Hint dinleriyle ortak bazı özelliklere sahip ve mistik felsefeyle uyumlu bir dinî anlayış biçimi sunan tasavvuf ve benzeri dini yapılanmalar bu durumu değiştirmiştir. Söz konusu geleneklerle ilişkilendirilebilecek düşünsel sistemler

üzerinden “yerelleşen” İslâm, çok daha hızlı bir şekilde bölgede yayılmıştır.<sup>1</sup> Bu coğrafyada Çiştîyye,<sup>2</sup> Kâdiriyye gibi tasavvufi gelenekler Hint dinlerindeki “kişi kültlerinin” Sünnî İslâm içerisinde yaşatılmasına aracı olmuştur.<sup>3</sup> Bu durum aynı zamanda söz konusu coğrafyadaki Sünnî mezhep ve dini yapılanmaların, karizmatik liderci bir başka din söylemi olan Şîî geleneklerden de keskin bir şekilde ayrışmasına engel olmuştur. Bazı cemaat ve yapılanmalar müstesna kılınacak olursa<sup>4</sup> Sünnîler azımsanmayacak bir şekilde eklektik-senkretik sentezci bir söylem biçimini benimsemişlerdir.<sup>5</sup> Bu bağlamda, bu coğrafyadaki Sünnî İslâm’ın bazı temsilcilerinin ise Şîî geleneğin düşünsel boyutuna metodik anlamda daha fazla yakınlaştıklarını ve klasik Sünnî geleneğe göre bazı noktalarda değişim ve dönüşüm geçirdiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.<sup>6</sup>

Ahmedîlik de Sünnî gelenek içerisinde Mirza Gulam Ahmed’in fikirleri etrafında, 19. yüzyılın sonunda ortaya çıkmış bir dinî yapılanmadır. Sünnî gelenek

<sup>1</sup> Barbara Daly Metcalf, *Islamic Revival in British India: Deoband, 1860-1900* (Princeton: Oxford University Press, 1982), 60-61.

<sup>2</sup> Hint alt-kıtasındaki tasavvuf tarikatlerinden bilhassa Çiştîyye olarak bilinen Çiştî tarikatı, alt-kıtanın dinî sentezci yapısından en çok etkilenen tasavvufî yapı olarak Hint İslâm’ı üzerinde genel olarak oldukça fazla etkili olmuştur. Konu hakkında bkz. Halide Rumeysa Küçüköner, *Mirza Gulam Ahmed ve Ahmedîlerin Mirza Gulam Ahmed Telakkisi* (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018), 130; Celia Genn, “From Chishtiyya Diaspora to Transnational Sufi Movement” (Biennial Conference of the Asian Studies Association of Australia, Wollongong, 2006), 2.

<sup>3</sup> Metcalf, *Islamic Revival in British India: Deoband, 1860-1900*, 60-61; Ameer Ali, “Muslims in Harmony and Conflict in Plural Sri Lanka: A Historical Summary from a Religio-economic and Political Perspective”, *Journal of Muslim Minority Affairs* 34/3 (2014), 228-229; Khalideen K. M. H., “Islamic Civilization in South Asia: Islam in Sri Lanka”, *Proceedings of the International Symposium on Islamic Civilisation in South Asia* (The International Symposium On Islamic Civilisation in South Asia, İstanbul: 2013, 2008), 93; Mc Gilvray Dennis - Raheem Mirak, “Origins of Sri Lankan Muslims and Varieties of Muslim Identity”, *The Sri Lanka Reader: History, Culture, Politics*, ed. John Holt (Durham and London: Duke University Press, 2011), 418.

<sup>4</sup> Hint alt-kıtasında da diğer Müslüman coğrafyalarda olduğu gibi selevî söylem biçimine sahip öze dönüşü yapılmalar söz konusudur. Ancak bu yapılanmaların özellikle bir kısmı selevî bir söylem biçimine sahip olmakla beraber Hint düşüncesinden etkilenmeye bağlı olarak ilginç bir şekilde mehdici bir söylem biçimine de sahip olmuşlardır. Konu hak. bkz. Metcalf, *Islamic Revival in British India: Deoband, 1860-1900*, 60.

<sup>5</sup> Şîîliğin Hint coğrafyasına girişi hakkında bkz. Gülşen Yağır Ahmetoğlu-Şahin Ahmetoğlu, “Şîîliğin Hint Coğrafyasına Girişi”, *Turkish Journal of Shiite Studies* 2/1 (Haziran 2020), 32-51.

<sup>6</sup> Metcalf, *Islamic Revival in British India: Deoband, 1860-1900*, 60-61, 138-139, 312-313; Winter, Timothy John, *İslâm ve Hristiyanlık Politik-Teoloji Denemeleri* (İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2007), 223; Çağfer Karadaş, “Hint Alt Kıtası İslam Düşüncesinin Tarihi Gelişimine Dair Genel Çerçeve”, *Hayatı, Kişiliği ve Düşünceleri ile Muhammed Hamidullah Sempozyumu 18-19 Kasım 2005* (Bursa, ts.), 18-24; Abdülhamit Birışık, “Hint altkıtasında İslâm Araştırmalarının Dünü Bugünü: Kurumlar, ilmi faaliyetler, şahıslar, eserler”, *DİVAN İlmî Araştırmalar Dergisi* 17 (2004), 1-62; Halide Rumeysa Küçüköner, *Mirza Gulam Ahmed ve Ahmedîlerin Mirza Gulam Ahmed Telakkisi* (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018), 29-30.

içerisinden çıkan Ahmedîlik, doğduğu bu coğrafyadaki Sünnî İslâm'ın bazı temsilcilerinin eklektik ve senkretik bir yaklaşımla Şîî geleneğe metodik olarak yakınlaşmasına paralel bir eğilime sahiptir. Zira Ahmedî dinî anlayışında da Şîî geleneğin izlerini belirgin şekilde görmek mümkündür. Bu bağlamda Mirza Gulam Ahmed'in fikirlerini "İlahi seçilmişlik" düşüncesi üzerinden temellendirmesi ve Ahmediliğin temellerini de bu esasa dayandırması, Şîî geleneğin daha en başından Ahmedîlik üzerindeki etkisini görmeye olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda bizim tercümesini yaptığımız hutbe çerçevesinde ele alacağımız hususlar Şîîlik ve Ahmedîlik mukayesesi yapmaktan ziyade Ahmedîlerin erken dönemdeki hilâfet tartışmalarına ve Şîî tarihin en önemli isimleri olan Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e bakışlarını ele almaktır.

### 1. Ahmedî Dinî Mirasında Şîî Geleneğin İzleri

Ahmedîlik içerisinde Şîî geleneğin izleri, kurucusu Mirza Gulam Ahmed'in müceddidlik, kurtarıcılık ve nübüvvet şeklindeki dinî iddialarını "İlahi seçilmişlik" düşüncesi üzerinden temellendirmesiyle görülmeye başlanmıştır. İlahi seçilmişlik düşüncesinde o, Allah tarafından özel olarak seçilip tayin edilmiş kişi olduğu iddiasında bulunmuştur. Paralel bir düşünce Şîa'da imamların Allah tarafından seçildiklerine ve tayin edildiklerine dair düşüncede de söz konusudur.<sup>7</sup>

Mirza Gulam Ahmed'in nübüvvet düşüncesinin temel çıkış noktasını oluşturan ve Hz. Peygamber'den sonra insanlığın Allah'la irtibatının kesilmesinin mümkün olmadığı düşüncesine dayanan ve Allah'la irtibatın devam etmesi üzerinden geliştirdiği nübüvvetin kesintisizliğine dair düşüncesi de Şîî geleneğe uyumlu olarak değerlendirilebilecek görüşlerindedir. Nitekim Şîa'da da imâmet kurumu Hz. Peygamber'den sonra nübüvvet yerine ikame edilen zorunlu bir müessesesi olarak değerlendirilmiştir. Ancak Şîa'daki imâmet müessesesi, Mirza Gulam Ahmed'in görüşlerinde şârî olmayan nübüvvet müessesesine dönüşmüştür.<sup>8</sup>

Mirza Gulam Ahmed'in görüşlerinin omurgası Hint mistik geleneğin de etkisiyle dönüşmüş bir Sünnî gelenek çerçevesinde Şîî düşünceyle paralellikler

<sup>7</sup> Krş. Mirza Gulam Ahmad, *Blessings of Prayer*, çev. Wkalat Tasnif (London: Islam International Publications, 2007), 36-37; Seyyid İbrahim el-Mûsevî Zencânî, *Akâidu'l-İmâmiyye* (Kum, 1982), III, 175, 183.

<sup>8</sup> Krş. Şeyh Müfid, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. Nu'mân el-'Akberî el-Bağdâdî, *Evâilü'l-Makâlât fi Mezâhibi'l-Muhtârât*. thk. Fadlullah ez-Zencânî, (Tebriz, 1363), 44; Mirza Gulam Ahmad, *Blessings of Prayer*, 36-37; Zencânî, Seyyid İbrahim el-Mûsevî, *Akâidu'l-İmâmiyye*, III, 175, 183; Kâşânî, Muhammed Murtaza, *İlmu'l-Yakîn*, ts., 1/75.

gösterebilecek şekilde sistematize edilmiş olsa da Mirza Gulam Ahmed genel olarak Şîî geleneğe reddiyeci bir tutum içerisinde olmuştur.<sup>9</sup>

## 2. Ahmedîlerin İslâm'ın Erken Dönemini Yeniden İnşası

Mirza Gulam Ahmed'in merkezinde yer aldığı Ahmedî dinî düşünce sistemi, inanç yapısını Mirza Gulam Ahmed'i çeşitli isimlerle de olsa nebî kabul etmesi üzerinden inşa etmiştir. Mirza Gulam Ahmed'den sonraki dönem için de Hz. Peygamber'den sonraki dönem neredeyse bütün kurumlarıyla birebir inşa edilerek yeni bir nebevî tarih ihdas edilmeye çalışılmıştır. Bu yeni nebevî tarihin en önemli basamağını ise nübüvvetin devamı olarak ihdas edilen "hilâfet" müessesesi oluşturmaktadır. Zira Ahmedîlik'te, erken dönemde ortaya çıkan hilâfet müessesesi Şîî geleneğe benzer olarak ilahi nitelikli bir oluşum olarak değerlendirilmekte ve "hilâfet" in kaynağı "ilahi" olarak görülmektedir. Ahmedî Hilâfeti'nin meşruiyeti ise Râşid Halifeler dönemindeki hilâfet müessesesine dayandırılmaktadır.<sup>10</sup>

Ahmedîlik'te dört halife dönemi bir meşruiyet kaynağı olarak görüldüğü için Sünnî gelenekle uyumlu olarak dört halife döneminde yaşanan siyasal tartışmalar, mücadeleler ve savaşlar bir şekilde yok sayılmaya, yok sayılmayacak kadar belirgin olanlar ise çeşitli yönlerden te'vil edilerek kabul edilebilir sınırlara çekilmeye çalışılmaktadır. İşte V. Ahmedî Halifesi Mirza Mesrur Ahmed'in özellikle Şîî gelenek tarafından büyük bir önem verilen Muharrem ayı ve Hz. Hüseyin'i konu alan hutbesi de erken dönem İslâm tarihinin Ahmedî bakış açısıyla yorumlanması bakımından oldukça değerlidir.<sup>11</sup>

## 3. Halife Mirza Mesrur Ahmed ve Dönemi

V. Halife Mirza Mesrur Ahmed 2002 yılından itibaren Ahmedî Hilâfeti'ni yönetmektedir. Mirza Mesrur Ahmed dönemi, Ahmedîliğin modern döneme intibak sağlamaya çalıştığı bir zaman dilimini ifade etmektedir. Zira bu döneme rengini veren en belirgin unsur önceki halife Mirza Tahir Ahmed döneminden

<sup>9</sup> *Blessings of Prayer*, 32-39; Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed, *Ahmediyete Davet*, çev. Raşit Paktürk (Surrey: Islam International Publications, 2013), 96.

<sup>10</sup> Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed, *Khilafat-e Rashidah* (UK: Islam International Publications, 2009), 123; Muhammad Zafrullah Khan, *Hazrat Maulvi Nooruddeen Khalifatu'l Masih I* (UK: Islam International Publication, 2006), 176; Karimullah Zirvi, *Welcome to Ahmadiyyat The True Islam* (Surrey: Islam International Publications, 2010), 266-276; Muhammed Celal Şems, *Hilafet* (Londra: Islam International Publications, 2008), 87; Tommy Kallon, "Introduction to Khilafat", *Centenary Khilafat Ahmadiyya 1908-2008, Tariq Souvenir* (UK, 2008), 92; Küçüköner, *Mirza Gulam Ahmed*, 394.

<sup>11</sup> Mahmud Ahmed, *Khilafat-e Rashidah*, 123; Khan, *Hazrat Maulvi Nooruddeen Khalifatu'l Masih I*, 176; Karimullah Zirvi, *Welcome to Ahmadiyyat The True Islam*, 266-276; Şems, *Hilafet*, 87.

itibaren Ahmedîlerin anavatanları Pakistan'da yaşadıkları baskılar neticesinde toplu bir şekilde Batı ülkelerine göç etmeleri ve bu yeni yerleştikleri ülkelerde "diaspora Ahmedîliği"nin gelişmesidir. Diaspora Ahmedîliği temelde kendilerine kitlesel olarak muhalefet eden Müslümanlardan ziyade Batılılarla olumlu ilişkiler geliştirdikleri bir dönemi ifade etmektedir.<sup>12</sup>

Diaspora Ahmedîliğinde günümüzde üçüncü nesil Ahmedîler yetişmektedir. Uzun süredir Batı'da yaşamak ise özellikle Batı ülkelerinde doğup büyüyen bu üçüncü nesil Ahmedîler üzerinde oldukça etkili olmuştur. Zira bu yeni nesil Ahmedîler arasında sekülerleşme temayülleri ve hilâfet kurumunun kendileri için belirlemiş olduğu rolleri reddetme eğilimleri sıklıkla görülmektedir.<sup>13</sup>

Mirza Mesrur Ahmed döneminde ayrıca mezhep içerisinde uzun zamandan sonra tekrar ayrılık iddiaları gündeme gelmiştir. Özellikle bu dönemde Mirza Gulam Ahmed'in soyunda devam eden hilâfet müessesesine karşı hilâfette, soy bağı bulunmayanların da hakkının olabileceğini düşünenlerin sayısı artmaya başlamıştır. Bu kişilerin hilâfet müessesesine karşı bu girişimleri de süreç içerisinde Ahmedîliğin hakiki temsilcisi olduğunu iddia eden yeni Ahmedî ayrılıkçı grupların ortaya çıkmasına neden olmuştur.<sup>14</sup>

### 3.1. Mirza Mesrur Ahmed'in "Muharrem Ayı ve Hz. Hüseyin'in Yüce Konumu" İsimli Cuma Hutbesi

Mirza Mesrur Ahmed'in "Muharrem Ayı ve Hz. Hüseyin'in Büyük Statüsü" isimli hutbesinin anlaşılabilmesi açısından önem arz eden genel bilgiler verildikten sonra hutbenin değerlendirilme aşamasına geçilmiştir. Hutbe, içerik, üslûp, mezhepsel tutumun erken dönem Şîî-Sünnî ayrışmalarına yaklaşımı ve erken dönemin yeniden yorumlanmasıyla Ahmedîlere verilen mesajlar gibi hususlar üzerinden genel olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

<sup>12</sup> Adil Khussain Khan, *From Sufism to Ahmadiyya: a Muslim minority movement in South Asia* (Bloomington: Indiana University Press, 2015), 162-166; Halide Rumeysa Küçüköner, "Ahmedîlik-Kadiyânîlik", *İslâm Mezhepleri Tarihi*, ed. Saffet Sarıkaya - Mehmet Ümit (Ankara: Nobel, 2021), 344-345.

<sup>13</sup> Khan, *From Sufism to Ahmadiyya*, 162-166; Küçüköner, *Mirza Gulam Ahmed*, 360.

<sup>14</sup> Ahmedîlik içerisindeki hilafet eksenli ayrışmalar için bkz. Halide Rumeysa Küçüköner, "Ahmedîlik'te Hilafet Eksenli Ayrışmalar", *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 14/2 (Güz 2021), 862-903.

### 3.1.1. Hutbenin İçeriği ve Dili

Mirza Mesrur Ahmed'in Hz. Hüseyin'in şehit edildiği gün olan ve Şiîler tarafından matem günü kabul edilen, Muharrem ayının onuncu gününde verdiği Cuma hutbesinin muhtevası oldukça geniş bir konu seçkisinden oluşmaktadır.

Hutbenin giriş kısmında günümüzde yaşanan başta Şîlik-Sünnîlik olmak üzere mezhep çatışmalarıyla ilgili şiddet olayları üzerinden örneklerle değerlendirmeler yapılmaktadır. Yaşanan bütün bu çatışmaların ise erken dönemin yanlış yorumlanmasından kaynaklandığı vurgulanmaktadır. Bu şekilde kısa bir giriş sonrası, yanlış anlaşıldığı düşünülen erken dönemin yeniden yorumlanmasına geçilmekte ve Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin dönemleri tek tek ele alınmaktadır.

Erken dönem, hilâfet sırasıyla ele alınırken özellikle Muharrem ayının anlam ve önemi bağlamında Şî'nin Hz. Ali'ye, Hz. Hasan'a ve Hz. Hüseyin'e bakışları konu edilmekte ve bu bakış üzerinden Şî tarih telâkkisine karşı bir reddiye sunulmaktadır. Bununla birlikte Ahmedî Hilâfeti'ne meşruiyet üretmek için Şîî geleneğin argümanlarına da sıklıkla başvurulmaktadır.

Mirza Mesrur Ahmed'in hutbesinde kullandığı üslubu erken dönemin ifade edilmesi ve modern dönemin ifade edilmesi şeklinde ikiye ayırmak mümkündür. Zira erken dönem ile modern dönemin sunum dilleri birbirlerinden oldukça farklıdır.

Mirza Mesrur Ahmed hutbede erken dönemi "olumlamacı" bir tarih anlayışıyla oldukça sempatik ve yumuşak bir dil ile modern dönemi ise oldukça "sert" bir tonla sunmaktadır. Bu noktada mezhep çatışmalarına karşı reddiyeci bir üslûp kullanmakta ve bilhassa Ahmedî karşıtlığı yapan diğer Müslüman topluluklara karşı sert ve muhalif bir tutum sergilemektedir.

### 3.1.2. Erken Dönemin Yeniden Yorumlanması: Mezhepsel Tutum Bağlamında Sünnî ve Şîî Geleneklere Yaklaşım

Mirza Mesrur Ahmed'in hutbesinin içeriği genel olarak değerlendirildiğinde özellikle iki husus dikkati çekmektedir. İlki erken döneme yönelik "olumlamacı" bir tarih telakkisi diğeri ise hilâfetin kaynağının "ilahi" olduğuna yönelik fikirleridir. Olumlama tarih telâkkisinde Sünnî geleneğe; "ilâhi" kaynaklı hilâfet iddiasında ise Şîî geleneğe referans yaparak "pragmatist" olarak değerlendirilebilecek bir mezhepsel tutum sergilemiştir.

Sünnî tarih telâkkisine paralel olarak Ahmedî tarih telâkkisinin de Hz. Peygamber'den sonraki dönemi "olduğu gibi kabul etme" ve "hatalarından arındırma" gayretlerine dayandığından girişte bahsetmiştik. Bu durum hemen bütün Ahmedî eserlerde karşımıza çıkmakta ve V. Ahmedî Halifesi Mirza Mesrur Ahmed'in bu hutbesi de erken dönemi örnekler üzerinden "olumlamacı" bir tarih

yorumuyla sunmaktadır. Bu bağlamda erken dönemde yaşanan hadiseleri, tarihte sanki “sehven” yaşanmış olaylar şeklinde tasvir etmekte, yaşanan siyasal mücadelelerin hilâfet taleplerinden bağımsız bir şekilde gerçekleştiğini ifade etmeye çalışmaktadır. Bu dönemi her ne olursa olsun örnek alınması gereken bir zaman dilimi şeklinde, oldukça “yumuşak” bir ton ile aktarmaktadır. Tabii bu durum Ahmedî Hilâfeti’nin kendisini Râşid Halifeler dönemiyle irtibatlandırma çabasından kaynaklanmaktadır.

Hutbenin Şîî imâmet düşüncesiyle paralellik gösteren yönleri incelendiğinde ise erken dönem hilâfetinin, Allah tarafından tayin edildiğine dair içeriklendirmelerde, Şîî gelenekle belirgin şekilde uyumluluğun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Hutbede kullanılan bu argümanların Ahmedî Hilâfeti’nin, kaynağının ilahi olduğu iddiasını temellendirme çabasından kaynaklandığını düşündürmektedir.

Mirza Mesrur Ahmed’in Sünnî ve Şîî geleneklere yaklaşımı genel olarak kendi mezhebine meşruiyet kazandırma düşüncesi bağlamında geliştirmiştir. Bu konu birebir örnekler üzerinden tetkik edildiğinde ise daha ilginç verilerle karşılaşmaktadır.

Mirza Mesrur Ahmed’in önem atfettiği konular bağlamında ilk olarak hilâfete bakışını ele almak doğru bir yaklaşım olacaktır. Zira hilâfetinin meşruiyetini erken döneme dayandıran bir Ahmedî halifesi olarak Mirza Mesrur Ahmed, hilâfet müessesesinin temelini ilahi olduğunu bütün hutbe boyunca savunmaktadır. Nitekim o, erken dönemdeki hilâfet/imâmet müesseselerinin ikisinin de aynı, ilahi nitelikli olduğunu ve aralarında “siyasî” veya “dinî” şeklinde bir ayrım bulunmadığını ve hilâfet görevinde bulunan Râşid Halifelerin bu görevlerini Allah tarafından “tayin edilmiş” şekilde icra ettiklerini ve onlara her durumda itaat edilmesi gerektiğini iddia etmektedir.

Mirza Mesrur Ahmed’in erken dönemdeki halifelerin Allah tarafından tayin edildikleri şeklindeki ifadeleri, Şîî gelenekle Ahmedîliğin paralellik arz eden en önemli noktalarından birisidir. Ahmedîlik’te halife otoritesi, Şîa’daki imam otoritesi gibi dokunulmaz bir otorite olarak kabul edilmektedir.<sup>15</sup> Ancak yerde gökte her şeyi bilen ve masum imam anlayışına sahip olan Şîa’dan farklı olarak Ahmedî halifesi sadece dinî konularda otorite olarak görülmekte, günah işlemesi “potansiyel” olarak kabul edilmektedir. Lakin Ahmediler açısından teoride Ahmedî halifesinin günah işlemesi her ne kadar mümkün ise de, halifeye yüklenen misyona bakıldığında Ahmedîlerin halifelerini bir nevi günahattan beri olarak düşündüklerini söylemek yanlış olmayacaktır.<sup>16</sup>

<sup>15</sup> Krş. Müfid, *Evâlu’l-Makâlât fi Mezâhibi’l-Muhtârât*, 44; Zencânî, Seyyid İbrahim el-Müsevî, *Akâidu’l-İmâmiyye*, 173; Mahmud Ahmed, *Khilafat-e Rashidah*, 132.

<sup>16</sup> Krş. Müfid, *Evâlu’l-Makâlât fi Mezâhibi’l-Muhtârât*, 40; Küçüköner, *Mirza Gulam Ahmed*, 392; Mutahhari, Murtaza, *İslam ve Değişim (Zamanın Gereklere)* (Ankara, 2000), 141, 143; Şems, *Hilafet*,



Mirza Mesrur Ahmed'in erken dönemdeki halifelerin Allah tarafından tayin edildiklerine dair vurgusu aynı zamanda kendi mezhep mensuplarına bir mesaj anlamı da taşımaktadır. Zira halife otoritesini reddetme eğilimlerinin arttığı ve ayrılıkçı hareketlerin yoğunlaşmaya başladığı bu dönemde Mirza Mesrur Ahmed'in, meşruiyetini "ilahi" olandan alan kişiye muhalefet etmenin söz konusu olamayacağını üstü kapalı bir şekilde ifade etmeye çalıştığını söylemek yanlış olmayacaktır.<sup>17</sup>

Mirza Mesrur Ahmed'in hutbesinde dikkati çeken bir diğer husus, neredeyse hutbesi boyunca sahabeyi yüceltmeci bir tavır üzerinden bir metin inşâ etme çabasıdır. O, tarihte isimleri üzerinde en fazla tartışmaların söz konusu olduğu halifeleri, bu tartışmalardan uzaklaştırarak onlara bir nevi "kutsiyet" zırhı giydirmek için oldukça çaba sarf etmektedir. Bu bağlamda özellikle sahabenin gökteki yıldızlar gibi olduklarına dair rivayete başvurmayı ihmal etmemektedir. Şîî geleneğin özellikle eleştirdiği sahabeleri ise "korumacı" bir tavırla sahiplenmekte; bu noktada Şîî geleneğe reddiyeci bir yaklaşım sergilemektedir. Mirza Mesrur Ahmed'in en fazla vurgu yaptığı iki sahabe ise Şîa'nın da en fazla muhalefet ettiği iki isim olan Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'dir.<sup>18</sup> Bu iki sahabenin faziletleri, hem kişisel hasletleri hem de İslâm'a yaptıkları hizmetler bağlamında oldukça fazla ön plana çıkarılmakta ve onların dönemlerinde yaşanan bazı siyasal hadiseler ise göz ardı edilmektedir.<sup>19</sup>

İlginçtir ki hutbede Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'in isimleri belirgin şekilde ön plana çıkarılırken ismi üzerinde en fazla tartışmaların söz konusu olduğu halifelerden olan Hz. Osman'dan ise oldukça yüzeysel bir şekilde bahsedilmektedir. Sadece onun takvası ve Allah tarafından seçilmiş bir kul olduğu belirtilmektedir.

95. Şîa'da ismet inancına dair yapılmış iki değerli çalışma için bkz. Cemil Hakyemez, "İmamiyye Şiasında İsmet İnancı-İlk Tezahürleri, Teşekkülü ve İtikadileşmesi-", *Marife* 1 (Bahar 2007), 167-192; Ali Avcu, "Şîa'da Hz. Ali'nin Masumiyeti Anlayışı", ed. Ali Aksu (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2020), 253-262. Şîa'da ismet inancı ve Şîî tefsirlerde buna aykırı rivayetler hakkında bkz. Hüseyin Zamur, "Şîa'da İsmet İnancı ve Şîî Tefsirlerde Melekler ve Peygamberlerin Mâsumiyetine Aykırı Rivayetler", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* 14/1 (Nisan 2022), 89-110.

<sup>17</sup> Küçüköner, "Ahmedîlik'te Hilafet Eksenli Ayrışmalar", 862-903.

<sup>18</sup> Habîp Demir, *Horasan'da Şîilik İran'da Şîiliğin Tarihsel Kökenleri* (Ankara: Otto Yayınları, 2017), 220-222; Mehmet Ümit, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu 20-22 Nisan 2007*, "Ehl-i Beyt Merkezli Yaklaşımlarda Sahabe İmajı: Zeydiyye Örneği", ed. Söylemez Mahfuz, *İslami İlimler Dergisi*, (Aralık 2007), 218-220.

<sup>19</sup> Mirza Mesrur Ahmed'in görüşlerine paralel olarak II. Halife Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed de sahabeyi yüceltici tavırlarda bulunurken Şîa'nın Hz. Ömer'i en çok eleştirdiği hususlardan olan kurtas hadisesi hakkında oldukça dikkat çekici yorumlarda bulunmaktadır. Ona göre, Hz. Ömer'in Hz. Peygamber'in vasiyetini yazdırtmamasının sebeplerinden birisi Hz. Peygamber'in vefat ihtimalini aklına bile getirmemesidir. Nitekim o, Hz. Ömer'in, Hz. Peygamber'in iyileşeceğini düşündüğü için, vasiyetini yazdırmasının kendisine zorluk oluşturacağını düşündüğünden engel olduğundan bahsetmiştir. Konu hakkında bkz. Mahmud Ahmed, *Khilafat-e Rashidah*, 58.

Onun döneminde yaşanan ve İslâm tarihini derinden sarsan siyasal hadiseler ise hiçbir şekilde temas edilmemektedir.

Mirza Mesrur Ahmed'in Hz. Hüseyin ve Muharrem ayı ile ilgili olan bu hutbesi Hz. Ali'ye kadar sahabeyi yücelterek devam etmektedir. Hz. Ali'ye geldiğinde ise Hz. Ali, neredeyse “muhteşem” bir kimlik olarak sunulmakta beşeri, ahlaki üstün meziyetleri ve İslâm'a yaptığı hizmetler Şîa'yla benzer şekilde “aşırı” büyük bir tazimle anlatılmaktadır. Öyle ki Mirza Mesrur Ahmed'in Hz. Ali'ye yönelik yüceltici ifadelerinde sunulan Hz. Ali profili, Şîî bir kitaptaki Hz. Ali imgesini hissettirmektedir.<sup>20</sup>

Hz. Ali dönemindeki siyasal hadiseler de yine Hz. Osman dönemindeki siyasal olaylar gibi ihmal edilmektedir.<sup>21</sup> Hatta Hz. Ali ve Muaviye arasında “hilâfet” talebinden kaynaklanan bir ayrışmanın yaşanmadığı, aralarındaki anlaşmazlığın ise kaynaklarda geçtiği gibi büyük bir ayrışma olmadığı vurgulanmaya çalışılmaktadır. Her ikisinin İslâm davası için her daim bir araya gelebileceklerine dair yorumlar ise örnekler üzerinden anlatılmaktadır. Nitekim her ikisine de “Hazret” şeklinde saygı ifadesi kullanılmaktadır. Bu yaklaşımla da Şîî gelenekten uzaklaşarak Sünnî geleneğe paralel bir tavır sergilendiğini söyleyebilmek mümkün olmaktadır.

Hz. Hasan'ın hilafete geldikten sonra hilafeti Muaviye'ye bırakması ise daha fazla kaos ve kargaşa yaşanmaması için olması gereken bir davranış olarak yorumlanmaktadır. Bu noktada Şîa'nın, Muaviye'nin hilâfeti zorla aldığı iddiasının aksine Sünnî gelenekle uyumlu bir tavır sergilenmektedir.<sup>22</sup> Tabi Mirza Mesrur Ahmed bu tavrıyla örtük olarak Ahmedîlerin cihat yaklaşımını da anakronik bir şekilde işlemiş olmaktadır. Zira Ahmedî gelenekte her ne olursa olsun hem dinî saiklerle hem de maslahat gereği cihat fikri kesin olarak reddedilmektedir.<sup>23</sup> Cihat

<sup>20</sup> Şerîf er-Radî, *Nehcül-belâğa*, thk. Subhî es-Sâlih (Beirut, 1387); Kuleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb, *el-Usûl mine'l-Kâfî* (Tahran, 1365), 290; Murtaza Mutahhari, *İslam ve Değişim (Zamanın Gereklere)*, 141, 143. Şîî gelenekte Hz. Ali algısına dair detaylı bir çalışma için bkz. Metin Bozan, “Şii Literatürde Hz. Ali”, *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* V (Nisan 2011), 4-18.

<sup>21</sup> Mirza Mesrur Ahmed'e paralel olarak Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed de erken dönemdeki hilafet tartışmalarını te'vil etme çabasıyla Hz. Ali'nin Hz. Ebu Bekir'e biat etmeme gerekçesini Hz. Fatıma'nın hastalığıyla gerekçelendirmiş hatta Hz. Ali'nin Hz. Fatıma'nın hastalığından dolayı biat edemediğine dair özür beyanında bulunduğu dair kaynaklarda bilgilerin bulunduğu bahsetmiştir. Konu hakkında bkz. Mahmud Ahmed, *Khilafat-e Rashidah*, 64-65.

<sup>22</sup> Resûl Ca'feriyân, *el-Hayâtu'l-fikriyye ve's-siyasiyye li-eimmeti Ehli'l-beyt* (Beirut: Dâru'l-Hak, 1994), 1/94, 103. Şîî ve Sünnî geleneklerin Hz. Hasan'a bakışı hakkında bir çalışma için bkz. Mücahit Yüksel, “Sünnî ve Şîî Siyaset Anlayışının Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin İmajına Yansıması”, *Siyer Araştırmaları Dergisi The Journal of Sirah Studies* 10 (Aralık 2021), 93-117.

<sup>23</sup> Tabi Ahmedîlerin cihada yaklaşımlarında “maslahatları” gereği dönemselsel olarak bazı farklı yaklaşımlar da söz konusu olmuştur. Nitekim 1947 yılında yaşanan Hindistan-Pakistan ayrışması sonrası iki ülke arasında gerilime neden olan “Keşmir Sorunu”nda Ahmedîlerin de

fikri reddedilirken de yine erken dönemin siyasal olaylarına olumsuz bir tavırla, gelenekten farklı bir bakış açısıyla sıklıkla referans yapılmaktadır.<sup>24</sup>

Mirza Mesrur Ahmed'in hutbesinin başlığına da konu olan Hz. Hüseyin dönemi olayları ise üzerlerinde ciddi tasarrufta bulunularak anlatılmaktadır. Bu noktada en dikkat çeken hususlardan biri Hz. Hüseyin'in hilâfet talebiyle Kûfe'ye doğru yola çıkmadığı düşüncesidir. Ona göre Hz. Hüseyin, bu hutbede "kötü" bir kimlik olarak gösterilen tek kişi olan Yezid b. Muaviye'den iktidarı almak için yola çıkmamıştır. Zira Hz. Hüseyin hilâfeti, kötü bir adamın elinden almak ve imanına zarar vermek istememiştir. Hz. Hüseyin'in neden Kûfe'ye doğru yola çıktığı ise net bir şekilde açıklanmamış, bu konu hutbede muğlak bırakılmıştır.

Mirza Mesrur Ahmed'in Hz. Hüseyin'in hilâfet talebiyle yola çıkmadığına dair düşüncesini ise Ahmedî Hilâfeti'nin kendisini "korumacı" yaklaşımı şeklinde değerlendirmek mümkündür. Zira ayrılıkçı hareketlerin söz konusu olduğu Ahmedîlik'te muhtemelen bu tür ifadelerle ayrılıkçılara yönelik halifeyi beğenmeseler dahi halifeye her durumda itaat etmelerinin zorunlu olduğuna dair üstü kapalı mesaj verilmeye çalışılmaktadır.

Mirza Mesrur Ahmed'in Hz. Hüseyin dönemiyle ilgili bir başka ilginç değerlendirmesi ise Hz. Hüseyin'in şehit edilmesine dair Kerbelâ'da yaşanan olaylarla ilgili verdiği bilgilerdir. Nitekim o, Kerbelâ'da yaşanan olaylardan bahsetmeden hatta "Kerbelâ" ifadesini dahi kullanmadan, yaşanan olaylarda bütün sorumlunun Muaviye'nin oğlu Yezid olduğunu ve onun da günahkâr olduğunu belirtmektedir.<sup>25</sup>

Mirza Mesrur Ahmed'in bu yaklaşımında da İslâm tarihindeki önemli kırılmalardan biri olarak kabul edilen Kerbelâ olayını önemsiz gösterme çabası hissedilmektedir. Bu noktada o, Kerbelâ'yı mezhebî aidiyet oluşturabilmek adına önemli bir araç telakki eden Şîî düşünceden tamamen ayrılmıştır.

Mirza Mesrur Ahmed, Şîîlerin, imamların Ehl-i beyt'ten oldukları iddiasıyla imâmete meşruiyet kazandırmalarına yönelik fikirlerine<sup>26</sup> ise oldukça muhalefet etmektedir. Hilâfetin meşruiyetinin Hz. Peygamber'in "maddi" soy bağından alındığı düşüncesine karşı çıkmaktadır. Manevi soy bağının, maddi soy bağından

---

diğer Müslümanlarla benzer tutum sergileyebilmeleri adına Ahmedî Halifesi Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed, Keşmir'de savaştıkları Ahmedîlerden oluşan "Furkan Milis Gücü"nü kurmuştur. Bu milis gücü Keşmir'de aktif olarak savaştığıdır. Mirza Gulam Ahmed'in her ne olursa olsun cihat karşıtı bir söylem biçimi üzerinden inşa ettiği topluluğu arasında kurucuya rağmen farklı bir uygulamaya gidilmiştir. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Khan, *From Sufism to Ahmadiyya*, 115-117.

<sup>24</sup> Küçüköner, *Mirza Gulam Ahmed*, 427.

<sup>25</sup> Nitekim bütün problemleri tek bir olaya veya kişiye yöneltmeye yönelik benzer bir yaklaşım mezhebin Kadiyânî ve Lahorî şeklindeki ayrımında da kendisini hissettirmektedir. Kadiyânî ve Lahorî ayrımı hakkında bkz. Sıddık Korkmaz, "Kadiyanilik-Ahmedilik", *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, thk. Hasan Onat - Sönmez Kutlu (Ankara: Grafiker Yayınları, 2016), 540-541.

<sup>26</sup> İbn Ebî Zeyneb Muhammed b. İbrahim en-Nu'mânî, *Kitâbu'l-gaybe*, thk. Fâris Hasûn Kerîm (Kum: Envâru'l-Hüdâ, 1422), 89.

çok daha önemli olduğunu savunmaktadır. Muhtemelen bu yaklaşımının arka planında, hilâfetlerinde Ehl-i beyt'le ilişkilendirilebilecek bir soy bağlarının bulunmaması belirleyici olmuş olmalıdır.<sup>27</sup> Zira bu argümana Mirza Gulam Ahmed de sıklıkla başvurmuştur.

Her ne kadar Mirza Gulam Ahmed, dinî iddialarında soy bağını reddeden bir tasavvura sahipse de, özellikle Şîa kaynaklı mehdi rivayetlerinde sıklıkla geçen Ehl-i beyt'ten birinin imam olacağına dair ifadelerin çokluğundan dolayı bu rivayetleri ihmal edememiştir. Hatta kendisini Farisi bir soy üzerinden Ehl-i beyt'le ilişkilendirebilmek adına oldukça farklı te'villere başvurmuştur.<sup>28</sup> Bu yönüyle Şîa'ya öykünerek dinî iddialarında bu rivayetleri kendisine bir meşruiyet alanı kazandırmak için kullanmıştır.<sup>29</sup>

Mirza Mesrur Ahmed, büyük bir bölümünde geçmiş olayları “olumlamacı” bir bakış açısıyla yorumlayan hutbesinde, günümüzdeki mezhep ayrışmalarına da odaklanmaktadır. Özellikle günümüzde yaşanan Sünnî-Şîî çekişmesi ve Şîilere yönelik şiddet olaylarının üzerinde durmaktadır. Sünnî-Şîî şeklindeki mezhepsel ayrışmaların, geçmişin yanlış yorumlanmasından kaynaklandığını düşünmekte, geçmişte yaşanan olayların aslında büyük kırılmalara neden olmadığını ileri sürmektedir. Özellikle bu noktada Hz. Hasan'ın ve Hz. Hüseyin'in ümmetin birliğini korumak için sükûnetlerini koruyarak, hilâfet talebinde bulunmadıklarını iddia etmektedir. Bu iddiasıyla da neredeyse bütün tarihsel gerçekliğini Hz. Hüseyin'in hilâfet talebiyle yola çıkıp Kerbelâ'da şehit edilmesi üzerinden temellendiren Şîî gelenekten tamamen farklılaşmaktadır. Her ne kadar Mirza Mesrur Ahmed bugünün olayları üzerinden geçmişi değerlendirse de düşüncelerinin ulaşılabilen tarihsel verilerle bazı noktalarda çelişkiler arz ettiğini ve eklektik ve senkretik bir mezhebi söylem biçimine sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Ahmedîlerin İslâm'ın erken tarihinde yaşanan olaylara bakışıyla ilgili olarak yapılabilecek en genel değerlendirme, erken dönemde yaşanan siyasal mücadelelerin hilâfet taleplerinden bağımsız şekilde gerçekleştiğini ifade etmeye çalışmalarıdır. Bu yaklaşımlarıyla iki meseleyi vurgulamak istemeleri

<sup>27</sup> İlginçtir ki Mirza Mesrur Ahmed, hilafette soy bağının önemli olmadığını vurgulasa da, Ahmedî hilafet sistemi içerisinde, halifelerin Mirza Gulam Ahmed'in soyundan gelmesine oldukça önem verilmekte, soy bağının etkisi belirgin şekilde hissedilmektedir. Küçüköner, “Ahmedîlik'te Hilafet Eksenli Ayrışmalar”, 870-873.

<sup>28</sup> Mirza Gulam Ahmad, “The Messenger of the Latter Days”, *Review of Religions* 1/6 (1907), 5, 13. Mirza Gulam Ahmed, “İman (Kur'an) Ülker yıldızına gidip asılı kalsa bile, onlardan (Farisilerden) bir kimse onu geri getirecektir.” Şeklindeki rivayette geçen kişinin kendisi olduğunu iddia etmiştir. Bkz. Mahmud Ahmed, *Ahmediyete Davet*, 261.

<sup>29</sup> Ahmed b. Ali et-Taberî, *el-İhticâc*, thk. Seyyid Muhammed Bâkir el-Mûsevî (Meşhed, 1981), II, 391; Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr el-Âmilî İbn Rüstem et-Taberî, *Delâilu'l-İmame* (Beyrut, ts.), 320; Süleyman bin Ahmed Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî* (Kahire, ts.), c. 18, 353.

muhtemeldir. İlki Sünnî geleneğe paralel bir düşünce sistemiyle Ahmedî hilâfet tasavvurunun kökenini dayandırdığı dört halife döneminin meşruiyeti üzerinden kendilerine bir meşruiyet alanı yaratmaktadır.

İkincisi ise Şîî gelenekle benzer şekilde Allah tarafından tayin edilen bir halife düşüncesi bağlamında, Ahmedî Hilâfeti içerisinde, halife otoritesine karşı çıkıp hilâfet talebinde bulunanlara yönelik halifeye her durumda itaatın zorunlu olduğu düşüncesi üzerinden mesaj vermektedir.

Mirza Mesrur Ahmed her ne kadar Şîî geleneğe paralel olarak Muharrem ayına “abartılı” önem veren ve başta Hz. Ali olmak üzere, Hz. Hüseyin’in kişiliğinin “aşırı” şekilde yücelttiği bir hutbeyi îrâd etmiş olsa da, onun hutbesindeki erken dönem olaylarının kendi hilâfet kurumlarına meşruiyet kazandıracak şekilde sistematize edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

### Sonuç

İslâm Hint coğrafyasına girmeye başladığı andan itibaren mistik gelenekle uyumlu tasavvuf üzerinden anlaşılmıştır. Tasavvuf, bölge İslâm’ının genel olarak hem anlaşılma biçimi hem de cihatçı faaliyetlerle genişlemekte zorlanan İslâm’ın bu coğrafyada yayılmasının ardındaki en önemli araçlardan birisi olmuştur.

Bu coğrafya İslâm’ının genel olarak tasavvuflaşması ise özellikle bölge dinlerinin en önemli yapı taşlarından olan “kişi kültlerinin”; tasavvufla birlikte “şeyh-mürîd” düşüncesi üzerinden İslâm içerisinde bir şekilde yaşatılmasıyla söz konusu olmuştur.

Hint İslâm’ının tasavvufla mezcolmuş ve kişi kültlerini ön plana çıkaran düşünsel sistemi de kişi kültlerinin hem Sünnî hem de Şîî geleneklerde kendisine yer bulmasına neden olmuştur. İki geleneğin de tasavvufun ana unsurlarıyla irtibatlı olması ise Sünnî ve Şîî geleneklerin bu coğrafyada tamamen keskin bir şekilde büyük bir ayrım yaşamalarına engel olmuştur. Nitekim tasavvufun temel kavramları üzerinden, en azından bazı Sünnî ve Şîî topluluklar birbirleriyle “metodik” anlamda yakınlaşmıştır. Kimi Şîî topluluklar içerisinde, Sünnî gelenekle ilişkilendirilebilecek özellikler, kimi Sünnî topluluklar içerisinde ise Şîî’yle ilişkilendirilebilecek nitelikler görülmeye başlanmıştır. Bu türden özelliklerin görüldüğü Müslüman topluluklardan birisi de Sünnî bir gelenek içerisinde çıkan Ahmedîlik’tir.

Ahmedîlik içerisindeki Şîî geleneğin izleri, kurucusu Mirza Gulam Ahmed’in dinî iddialarının hepsini “İlahi seçilmişlik” düşüncesi üzerinden temellendirmesiyle görülmeye başlanmıştır. Bu noktada Mirza Gulam Ahmed Şîî’de imamın Allah tarafından tayin edilmesine benzer bir tasavvura sahip olmuştur.

Mirza Gulam Ahmed’in Hz. Peygamber’den sonra insanlığın Allah’la irtibatının kesilmesinin mümkün olmadığı ve her durumda nübüvvetin devam

etmesi gerektiğine dayanan nübüvvetin devamına dair düşüncesi de yine Şiî gelenekle uyumlu olarak değerlendirilebilecek temel görüşlerinden bir diğeridir.

Mirza Gulam Ahmed'den sonraki Ahmedîlerin fikirlerinde de Şîa'ya dair izlerin belirgin şekilde yer aldığı tespit edilmiştir. Nitekim Ahmedîlerin nübüvvet yerine ikame edilen zorunlu bir müesseseye olarak gördükleri hilâfetlerinin kaynağının ilahi olmasına yönelik düşüncelerinde Şiî düşünceyle benzer bir tasavvura sahip oldukları anlaşılmıştır.

Hilâfetin gerekliliğine dair düşüncelerinde de Şîa'daki imâmetin gerekliliğine yönelik paralel bir paradigmaya başvurdukları tespit edilmiştir. Yine Şîa'nın imâmet teorisine benzer şekilde tartışılmaz, otoriter halife anlayışını savundukları görülmüştür.

Ahmedîlerin hilâfet tasavvurlarında sadece Şiî geleneğin değil aynı zamanda Sünnî geleneğin de belirgin şekilde izleri söz konusu olmuştur. Nitekim Ahmedîler, Allah tarafından tayin edildiklerini iddia ettikleri Râşid Halifeleri fazilet sırasıyla kabul etmiş ve onların hilâfetlerini, kendi hilâfetlerine bir meşruiyet dayanağı olarak ileri sürmüşlerdir. Bunu kabul etmeleriyle birlikte ise erken dönemi "olduğu gibi kabul etmeye", "hatalarından arındırmaya" yönelik olarak Sünnî gelenekle uyumlu "olumlamacı" bir tarih telakkisi geliştirmişlerdir.

Sonuç olarak Sünnî gelenek içerisinde çıkan Ahmedîliğin, Şiî gelenekle pek çok temel noktada ortak görüşe sahip olması, içerisinde çıktığı Hint coğrafyasında Sünnîlik ve Şiîliğin çok katı ve keskin şekilde birbirinden ayrılmamasından ve eklektik-senkretik sentezci bir dinî söylem biçimine sahip olmasından kaynaklanmıştır.

### Kaynakça

- Ahmetoğlu, Gülşen Yağır - Ahmetoğlu, Şahin. "Şiîliğin Hint Coğrafyasına Girişi". *Turkish Journal of Shiite Studies* 2/1 (Haziran 2020), 32-51.
- Ameer, Ali. "Muslims in Harmony and Conflict in Plural Sri Lanka: A Historical Summary from a Religio-economic and Political Perspective". *Journal of Muslim Minority Affairs* 34/3 (2014), 227-242.
- Avcu, Ali. "Şîa'da Hz. Ali'nin Masumiyeti Anlayışı". ed. Ali Aksu. 253-262. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2020.
- Birişik, Abdülhamit. "Hint altkıtasında İslâm Araştırmalarının Dünü Bugünü: Kurumlar, ilmî faaliyetler, şahıslar, eserler". *DİVAN İlmi Araştırmalar Dergisi* 17 (2004), 1-62.
- Bozan, Metin. "Şii Literatürde Hz. Ali". *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* V (Nisan 2011), 4-18.
- Ca'feriyân Resûl. *el-Hayâtu'l-fikriyye ve's-siyasiyye li-eimmeti Ehli'l-beyt*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Hak, 1994.

- Celia Genn. "From Chishtiya Diaspora to Transnational Sufi Movement". 1-11. Wollongong, 2006.
- Demir, Habip. *Horasan'da Şiilik İran'da Şiiliğin Tarihsel Kökenleri*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- en-Nu'mânî İbn Ebî Zeyneb Muhammed b. İbrahim. *Kitâbu'l-gaybe*. thk. Fâris Hasûn Kerîm. Kum: Envâru'l-Hüdâ, 1422.
- Hakyemez, Cemil. "İmamiyye Şiasında İsmet İnancı –İlk Tezahürleri, Teşekkülü ve İtikadileşmesi–". *marife* 1 (Bahar 2007), 167-192.
- İbn Arabî Muhyiddin. *Fütûhât-ı Mekkiyye*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Litera Yayınları, 2011.
- İbn Rüstem et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr el-Âmilî. *Delâilu'l-İmame*. Beyrut, 1988.
- Kallon, Tommy. "Introduction to Khilafat". *Centenary Khilafat Ahmadiyya 1908-2008, Tariq Souvenir*. UK, 2008.
- Karadaş Çağfer. "Hint Alt Kıtası İslam Düşüncesinin Tarihi Gelişimine Dair Genel Çerçeve". *Hayatı, Kişiliği ve Düşünceleri ile Muhammed Hamidullah Sempozyumu 18-19 Kasım 2005*. Bursa, ts.
- Kâşânî, Muhammed Murtaza,. *İlmu'l-Yakîn*, ts.
- Khalideen K. M. H. "Islamic Civilization in South Asia: Islam in Sri Lanka". *Proceedings of the International Symposium on Islamic Civilisation in South Asia*. 89-103. İstanbul: 2013, 2008.
- Khan, Adil Khussain. *From Sufism to Ahmadiyya: a Muslim minority movement in South Asia*. Bloomington: Indiana University Press, 2015.
- Korkmaz, Sıddık. "Kadiyanilik-Ahmedilik". *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*. thk. Hasan Onat - Sönmez Kutlu. 531-556. Ankara: Grafiker Yayınları, 2016.
- Kuleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb. *el-Usûl minel-Kâfi*. Tahran, 1365.
- Küçüköner, Halide Rumeysa. "Ahmedîlik-Kadiyânîlik". *İslâm Mezhepleri Tarihi*. ed. Saffet Sarıkaya - Mehmet Ümit. 329-348. Ankara: Nobel, 2021.
- Küçüköner, Halide Rumeysa. "Ahmedîlik'te Hilafet Eksenli Ayrışmalar". *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 14/2 (Güz 2021), 862-903.
- Küçüköner, Halide Rumeysa. *Mirza Gulam Ahmed ve Ahmedîlerin Mirza Gulam Ahmed Telakkisi*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018.
- Mahmud Ahmed, Mirza Beşiruddin. *Ahmediyete Davet*. çev. Raşit Paktürk. Surrey: Islam International Publications, 2013.
- Mahmud Ahmed, Mirza Beşiruddin. *Khilafat-e Rashidah*. UK: Islam International Publications, 2009.
- Mc Gilvray Dennis - Raheem Mirak. "Origins of Sri Lankan Muslims and Varieties of Muslim Identity". *The Sri Lanka Reader: History, Culture, Politics*. ed. John Holt. 410-419. Durham and London: Duke University Press, 2011.

- Metcalf, Barbara Daly. *Islamic Revival in British India: Deoband, 1860-1900*. Princeton: Oxford University Press, 1982.
- Mirza Gulam Ahmad. *Blessings of Prayer*. çev. Wkalat Tasnif. London: Islam International Publications, 2007.
- Mirza Gulam Ahmad. *Malfûzât*. 10 Cilt. Rabwah, 1967.
- Mirza Gulam Ahmad. "The Messenger of the Latter Days". *Review of Religions* 1/6 (1907), 1-24.
- Muhammad Zafrullah Khan. *Hazrat Maulvi Nooruddeen Khalifatu'l Masih I*. UK: Islam International Publication, 2006.
- Mutahhari, Murtaza. *İslam ve Değişim (Zamanın Gereklere)*. Ankara, 2000.
- Yüksel, Mücahit. "Sünnî ve Şîî Siyaset Anlayışının Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin İmajına Yansıması". *Siyer Araştırmaları Dergisi The Journal Of Sırah Studies* 10 (Aralık 2021), 93-117.
- Şeyh Müfid, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. Nu'mân el-'Akbarî el-Bağdâdî. *Evâilu'l-Makâlât fi Mezâhibi'l-Muhtârât*. thk. Fadlullah ez-Zencânî. Tebriz, 1363.
- Şems, Muhammed Celal. *Hilafet*. Londra: Islam International Publications, 2008.
- Şerîf er-Radî. *Nehcü'l-belâğa*. thk. Subhî es-Sâlih. Beyrut, 1387.
- Taberânî, Süleyman bin Ahmed. *el-Mu'cemü'l-Kebîr, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî*. Kahire, ts.
- Tabersî, Ahmed b. Ali et-, *el-İhticâc*. thk. Seyyid Muhammed Bâkır el-Mûsevî. Meşhed, 1981.
- Ümit, Mehmet. *Hız Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu 20-22 Nisan 2007*. "Ehl-i Beyt Merkezli Yaklaşımlarda Sahabe İmajı: Zeydiyye Örneği". ed. Söylemez Mahfuz. *İslami İlimler Dergisi*.
- Winter, Timothy John. *İslam ve Hristiyanlık Politik-Teoloji Denemeleri*. İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2007.
- Zamur, Hüseyin. "Şîa'da İsmet İnancı Ve Şîî Tefsirlerde Melekler Ve Peygamberlerin Mâsumiyetine Aykırı Rivayetler". *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* 14/1 (Nisan 2022), 89-110.
- Zencânî, Seyyid İbrahim el-Mûsevî. *Akâidu'l-İmâmiyye*. Kum, 1982.
- Zirvi, Karimullah. *Welcome to Ahmadiyyat The True Islam*. Surrey: Islam International Publications, 2010.
- "Muharram And The Great Status of Hadrat Imam Hussein". 23 Kasım 2012. Erişim 01 Mart 2022. <https://www.alislam.org/friday-sermon/printer-friendly-summary-2012-11-23.html>



### **“Muharrem ve Hazreti İmam Hüseyin'in Yüce Konumu Hazreti Mirza Mesrur Ahmed'in (a.t.) Cuma Hutbesinin Özeti<sup>30</sup>**

Bugünlerde<sup>31</sup> hicri takviminin ilk ayı olan Muharremü'l-Haram ayının içerisinde geçiyoruz. Genellikle yeni bir yılın başlangıcında (birbirimize) iyi dileklerde bulunuruz. Geçen Cuma Muharrem ayı başladığında, (sizlerden) biri de Hazreti Halifetü'l-Mesih'e<sup>32</sup> iyi dileklerde bulunmuştu ancak bu ne içindi ki? Aynı gün Irak'ta Şiîlere yönelik bir saldırı meydana geldi. Onlarca kişi şehit edildi. Yeni yılın başlangıcında genellikle birbirimize güzel temennilerde bulunmak istesek de kameri yılın (her) başlangıcında, ümmet için merhamet beseleyen Müslümanların büyük çoğunluğu endişe ve korku içerisinde (bu süreci geçirmektedirler.) Çünkü (genellikle) bu ay, vahşet, cinayet ve kaos içerisinde geçmektedir. Hükümetlerin açıklamalarına ve farklı mezheplerin dini liderlerinin ortak bildirimlerine rağmen,

<sup>30</sup> Ahmedî Halifesi Mirza Mesrur Ahmed'in 23.12.2012 günü verdiği “Muharram And The Great Status of Hadrat Imam Hussein” (23 Kasım 2012) adlı hutbesinin Ahmedîler tarafından genişletilmiş özetidir. Hutbe, “alislam” isimli Ahmedîlerin resmi web sitesinden elde edilmiştir. Kendilerine teşekkür ederim. Özellikle bu site, içerisinde yer alan devasa kütüphanesi ve diğer yazılı-görsel materyali ile sadece Ahmedîler için değil aynı zamanda Ahmedîlik araştırmacıları için de, büyük bir veriye ulaşma imkânı sağlamaktadır. Bu sitenin hazırlanmasında emeği geçen başta Ahmedî Halifesi Mirza Mesrur Ahmed'e ve diğer Ahmedîlere de ayrıca içtenlikle teşekkür ederim. (Ç. N.)

<sup>31</sup> Öncelikle, yazarın çalışmasının çevirisiyle ilgili bazı metodik yaklaşımlardan da bahsetmek gerekmektedir. Çalışma boyunca, mümkün mertebe metnin orijinaline bağlı kalınmaya gayret gösterilmiştir. Çevirisi yapılan metindeki yazım şekilleri, küçük büyük harf kullanımları, noktalama işaretleri olduğu gibi aktarılmaya çalışılmıştır. Bu durumun tek istisnası ise parantez kullanımınıdır. Özellikle mecazlı kullanım şekillerinin bulunduğu edebi cümlelerden kaynaklanan anlam belirsizliklerinin söz konusu olduğu durumlarda çevirinin daha iyi anlaşılabilmesi için metne, iki parantez () arasında bazı açıklayıcı ifadeler eklenmiştir. Yazarın kendisinin metinde paragraf içerisinde açıkladığı ifadeler ise köşeli parantez [] ile doğrudan verilmiştir. Ki bu ifadeler genellikle yazar tarafından metnin muhatabı olan Ahmedîlere çeşitli terminolojik bilgiler vermek için kullanılmıştır. Ayrıca orijinal metindeki parantez () kullanım şekilleri köşeli paranteze [] çevrilmiştir. Zira metinde akışkanlık sağlamak amacıyla sıklıkla parantez () kullanım ihtiyacı hâsıl olmuş ve köşeli parantez [] okumada rahatsız verebileceği için bunun yerine normal parantez () tercih edilmiştir. Bu bağlamda metin okunurken parantez () içerisindeki ifadeler dikkate alınarak okuma yapılması metnin anlaşılması açısından önemlidir.

Ayrıca “Holy” kelimesi “Hazret” ifadesi şeklinde çevrilmiştir.

Çalışmada çevirmen tarafından eklenen dipnottaki bütün bilgilerinin başına “Ç. N.” ifadesi eklenmek suretiyle çevirmenin fikirlerinin, metinle karışmaması sağlanmaya çalışılmıştır. (Ç. N.)

<sup>32</sup> Metin boyunca halifenin kendi sözleri ve metnin genişletilmiş özetini yapan kişinin sözleri pek çok yerde iç içe geçmiştir. Ayrıca halife bazen kendi ifadelerini üçüncü şahıslar üzerinden de söylemiştir. Bu durumun ilk örneği de halifenin bu, üçüncü şahıs üzerinden verdiği ifadeleridir. (Ç. N.)

(bu ay içerisinde) ya Şîî-Sünnî çatışması başlamakta ya da Şîîler (çeşitli) mezhepler veya radikal gruplar tarafından saldırıya uğramaktadırlar. Şimdi (bu işte) çıkarılan ve aşırılıkçı eğilimi olan (bu) kişiler de başkaları (tarafından kullanılmakta) ve onlarca Şîî'nin canını almaktadırlar. (Aslına bakıldığında) bu kişiler arasında dinî anlaşmazlıklar veya dinî amaçlar söz konusu değildir. Tersine bunların amaçları politiktir.

İçerisinde bulunduğumuz güne denk gelen Muharrem'in onuncu günü (ise) Doğu ülkeleri açısından genellikle en tehlikeli gündür. Bugünlerde bazen barbarlığın sınırları bile aşılmaktadır. (Nitekim) şu günlerde de farklı Şîî gruplara yönelik saldırılar başlamıştır. Pakistan'da Ravalpindi, Ketta, Karaçi ve Svat'ta (gerçekleştirilen bu) saldırılarda çok sayıda can kaybı söz konusu olmuştur. Ravalpindi'de önceki gün (gerçekleştirilen saldırılara ilaveten) dün yeniden saldırılar düzenlenmiştir. Çünkü (saldırıda) yirmi üç kişi hayatını kaybetmiştir. Şîîler (de maalesef) fırsat bulduklarında (büyük ihtimalle bu saldırılara) karşılık vereceklerdir. (Maalesef) Müslümanlar oldukça garip ve acınacak bir hâldedirler.

Bu (yaşanılan) dinî veya başka anlaşmazlıklardan (kaynaklanan nedenler de) Müslüman ülkeler arasında uçurumun artmasına sebep olmaktadır. (Örnek olarak Müslüman ülkelerde) azınlık mezheplerinin iktidarda olduğu ülkelerde, çoğunluk mezhebinin mensuplarından (iktidardaki mezhebe yönelik) aşırılıkçı tepkiler gelmektedir. Azınlık mezhebi de fırsat buldukça çoğunluk mezhebine saldırmaktadır. Böylelikle hükümetler terörle mücadele adına masumların canına kıymış olmaktadır. Suriye'de olduğu gibi binlerce insanımız öldürülmektedir. Bu durum aynı zamanda İslâm karşıtı odaklara da güç vermektedir.<sup>33</sup> İsrail'in Filistin'e saldırısı, Müslümanlar arasında birlik olmamasından (kaynaklanmaktadır). Ahlaki değerlerin hiçe sayılmadığı, dini anlayış farklılıklarından dolayı zulümlerin yaşanmadığı hiçbir Müslüman ülke söz konusu değildir. (Tabi hâl böyle olunca), yabancı güçler de onlarla yakın ilişki içerisinde (olmaktadırlar). Keşke Müslüman ülkeler akıllarını başlarına alıp bir araya gelseler. Keşke atalarından ders alsalar ve tarihlerine bir baksalar (da görseler).

İslâm karşıtı güçlü Roma imparatorluğu Hz. Ali (r.a.) ve Hz. Muaviye arasındaki mücadeleden<sup>34</sup> yararlanmaya çalışmıştır. Roma, (kaybettiği) itibarını yeniden kazanmak için Müslümanların gücünün zayıfladığını düşünerek saldırmaya yeltenmiştir. Hz. Muaviye bu durumu öğrendiğinde ise Roma kralına bir mektup yazarak aralarındaki problemlerden yararlanarak Müslümanlara saldırmayı (düşünmemesini) (çünkü) böyle bir durumda Hz. Ali'nin (r.a.) kendi

<sup>33</sup> Aslında birebir çevrildiğinde “İslâm karşıtı güçlere kendi yollarını bulmakta özgür olmalarına neden olmaktadır” gibi bir anlam çıkmaktadır. Ancak Türkçe'deki kullanım şekline göre yukarıdaki tercüme verilmiştir. (Ç. N.)

<sup>34</sup> Metinde “differences” kavramı kullanılmıştır. Metindeki anlamı farklılık değil, mücadeleye işaret ettiği için bu şekilde bir kullanım tercih edilmiştir. (Ç. N.)

saflarında savaşan ilk komutan olacağını savunmuştur. Bugün ise (Müslümanlar) güçlerini başkalarıyla birleştirmekte ve Müslüman ülkelere karşı planlar yapmaktadırlar. Ancak onlar bir hususta ittifak etmişlerdir ki (bu ittifak ettikleri husus) Muhammedi Mesih'in Cemaati aleyhine planlar yapmak ve kelime-i şehadete gönülden ve samimi olarak inanan Ahmedîleri, İslâm dışına çıkarmaktır. Bunları yapanların Hz. Peygamber'in (s.a.v.) ne dediği umurlarında bile değildir. Hz. Peygamber ilkesel olarak inançla ilgili meselelerde hiç kimsenin kalbindekinin bilinmeyeceğini söylemiştir.

Ulema [dinî lideler] denilen bu kişiler halkı saptırmakla (uğraşmak) yerine keşke anlamış olsalar ve adaletle davransalardı. (Bu kişiler) kendilerini Allah tarafından gönderilmiş kişiye bağlamış olsalardı, bütün mezhep tarafgirlikleri ve buna bağlı zulümleri durdurulabilirdi. Böylece din savaşı kavramı ortadan kaldırılabilir ve asrın Mesih'inin hakiki öğretisi yayılarak düşmanın gücü yok edilebilirdi ve bütün insanlar Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bayrağı altında toplanmış olabilirdi.

Hz. Halifetü'l-Mesih, Muharrem'den yola çıkarak (hutbeye) başladığını ve Vadedilen Mesih'in yazılarından bazı alıntılar sunacağını ifade etmiştir.<sup>35</sup> Ki genç ve yeni yüzbinlerce Ahmedî, Vadedilen Mesih'in (bu) kutsal kişilerin onurlarını nasıl koruduğunu, Şîî-Sünnî farklılıklarını nasıl ortadan kaldırdığını ve tek bir Ümmet olmanın yollarını nasıl gösterdiğini öğrenme imkânına sahip olsunlar. (Benzer şekilde) Cemaatimizin dışından Cuma hutbelerini dinleyen kişiler de hakiki "...aralarında şefkat..." (48:30)<sup>36</sup> örneğini (müşahade etme olanağına sahip olabilirler).

Bunlar daha ne kadar bir araya gelip pozlar vererek (uygulamalarındaki) aşırılıkla İslâm'ın hakkını ödediklerini düşünecekler? Müslüman ülkelerinde barış ve huzurun olmaması, ister birbirlerine olan baskılardan ister İslâm karşıtı güçlerden kaynaklanmış olsun. (Bu durumun) panzehiri ve İslâm'ın ihtişamını geri getirme şansı, şimdi sadece Allah'ın görevlendirdiği birisinin elindedir. (Bu kişi)

<sup>35</sup> Önceden de benzer durumdan bahsedildiği üzere hutbeyi kısaltan kişi burada tasarrufta bulunarak metni, halifenin kendi sözleriyle değil, üçüncü tekil şahıs üzerinden vermiştir. (Ç. N.)

<sup>36</sup> Burada Fetih Suresi 29. ayetteki Müslümanların birbirlerine ve inkârcılara muamelelerinden bahseden ayete iktibas yapılmaktadır. "Muhammed, Allah'ın Resülüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde halinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah kendileri sebebiyle inkarcıları öfkelenmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vadedmiştir. Fetih 48/29. Ahmedîler besmeleyi de bir ayet kabul ettikleri için metin içerisindeki ayetin rakamı "30" olarak verilmiştir.

Hız. Peygamber'in (s.a.v.) hakiki ve coşkun<sup>37</sup> kulu (ve) (onun getirdiklerini) yaymak için tayin edilen kişidir. Müslümanlar birliklerini yeniden tesis etmek ve kendilerini diğerlerinin saldırılarından korumak isterlerse, Şîh-Sünnî farklılıklarını ortadan kaldırmaları ve Hız. Peygamber'in (s.a.v.) getirdiği ve içerisinde hiçbir ayrılık bulunmayan İslâm'a uymaları gerekmektedir.

Hız. Peygamber'in (s.a.v.) ashâbı yol gösterici yıldızlar gibiydi, bir kısmı, diğerlerinden üstündü. Hız. Ebû Bekir'in (r.a.) Allah (katındaki) ve Hız. Peygamber (s.a.v.) nezdindeki konumu, hepsinden üstündü. Hız. Ömer, Hız. Osman, Hız. Ali, İmam Hasan ve İmam Hüseyin'in (r.a.) önem (sıraları) ise birbirlerini derece derece takip etmektedir.

Vadedilen Mesih (a.s.) "Sirru'l-Hilafe" adlı kitabında şöyle yazmıştır: "Bana, Hız. Ebû Bekir Sıddık'ın (r.a.) bütün sahabeler arasında en büyük şana ve itibara sahip olduğuna dair bilgi verildi. Şüphesiz o ilk halifedir ve hilâfetle ilgili ayetler onun hakkında nazil olmuştur." Aynı zamanda şöyle yazmıştır: "Allah'a and olsun ki o [Hız. Ebu Bekir] İslâm'ın ikinci Âdem'i ve insanların en hayırlısının (s.a.v.) ilk tecellisidir. O [Hız. Ebu Bekir] peygamber olmadığı halde, Peygamberlerin kudretine sahipti" demiştir. Aynı zamanda: Yüce Allah da Hız. Ebu Bekir Sıddık'ı (r.a.) en cesur, güvenilir (sahabe) olarak ve Hız. Peygamber'in (s.a.v.) en sevdiği kişi olarak (görmüştür). O bütün kâinata kendisini tamamen emirinin sevgisine adanmış muzaffer bir komutandı. En başından beri görevlerinde (Hız. Peygamber'in) sırdaşı ve yardımcısıydı. Bu nedenle Allah, sıkıntılı zamanlarında peygamberine onun vasıtasıyla güvence vermiş ve sıddık (güvenilir) mahlasını ona has kılmıştır. O, Hız. Peygamber'in (s.a.v.) yakın bir arkadaşındı ve Allah ona şu şeref cübbesini vermişti: '...o ikisinden biriydi...' (9:40)<sup>38</sup> ve onu özel kulları arasına dâhil etmiştir.

Malfuzat'ta,<sup>39</sup> Vadedilen Mesih'in (a.s.) şu ifadeleri geçmektedir: 'Büyük bir tüccar olan ilk halife, Hız. Peygamber (s.a.v.) zamanında Müslüman olmasıyla birlikte İslâm'a benzersiz bir destekte bulunmuştur. Kendisine "sıddık" ünvanı

<sup>37</sup> "Coşkun" ifadesi Türkçe'deki kullanım biçimine çok uygun düşmese de, Ahmedîlik'te Mirza Gulam Ahmed'in Hız. Peygamber'i ne kadar büyük bir coşkun istek ve arzuya sevdiğine dair betimlemeler sıklıkla kullanıldığı için ifadenin orijinal kullanımına sadık kalınmıştır. Konu hakkında bkz. Mahmud Ahmed, *Ahmedîyete Davet*, 75.

<sup>38</sup> Burada Tevbe Suresi 9. ayetteki Hız. Peygamber ve Hız. Ebu Bekir'den bahseden ifadelere işaret edilmektedir. "Eğer siz ona (Peygamber'e) yardım etmezseniz, (biliyorsunuz ki) inkâr edenler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına, "Üzülme, çünkü Allah bizimle beraber" diyordu. Allah da onun üzerine güven duygusu ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz bir takım ordularla onu desteklemiş, böylece inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. Tevbe 9/40. Ahmedîler besmeleyi de bir ayet kabul etseler de Tevbe suresinde "besmele" yer almadığı için bu metinde surenin rakamı diğer meallerle uyumlu şekilde verilmiştir.

<sup>39</sup> Mirza Gulam Ahmed'in konuşma ve hutbelerinin toplandığı üç ciltlik eserdir. Eser hakkında bkz. Mirza Gulam Ahmad, *Malfûzât* (Rabwah, 1967).

verilmiş ve o (Hz. Peygamber'in) en yakın dostu ve ilk halifesi olmuştur. (Hz. Ebu Bekir) bir ticaret gezisinden dönerken, Mekke yolunda bir adamla karşılaşmış ve adama (Mekke'den) yeni bir haber olup olmadığını sormuş adam da arkadaşının nübüvvet iddiası dışında başka bir şey olmadığını söylemiştir. Hz. Ebu Bekir (r.a.) de (Hz. Peygamber) böyle bir iddiada bulduysa, onun bu iddiasının doğru olacağını söylemiştir.<sup>1</sup> Vadedilen Mesih (a.s.) de şöyle buyurmuştur: Hz. Ebu Bekir bütün malını Allah yolunda vermiş ve kendisi fakir bir hayat sürmüştür. Peki bunun karşılığında Allah Teâlâ ona vermiştir? Onu bütün Arabistan'ın hâkimi yapmış ve eliyle İslâm'a yeni bir hayat vermiş, mürted Araba karşı zafer kazan(dır)mış ve ona hiç kimsenin hayal bile edemeyeceği lütufları (ona nasip etmiştir)."

Vadedilen Mesih (a.s.), Hazret-i Ömer (r.a.) hakkında ise şöyle buyurmuştur: "Hazret-i Ömer'in (r.a.) ashâb arasında ne kadar yüksek bir yerde olduğunu biliyor musunuz? Öyle ki, Kuran bazen onun görüşlerine<sup>40</sup> göre nazil olmuştur.

Ömer'le ilgili bir hadiste Şeytan'ın Ömer'in gölgesinden kaçtığı bildirilmektedir. Başka bir hadiste: "Benden sonra biri peygamber olacak olsaydı, o Ömer olurdu." (Bir başka) Hadiste ise: "Önceki insanlar arasında muhaddes [ilahi vahiy alanlar] (olanlar) vardı. Bu ümmet içerisinde (de) bir Muhaddes varsa o Ömer'dir."

Vadedilen Mesih (a.s.) şöyle buyurmuştur: 'Ömer (r.a.) da vahiy almıştır. (Ancak o) kendisini (değerli) biri olarak görmemiş ve Allah'ın bu dünyada yarattığı cennet (olarak kabul edilebilecek) İmamet-i Hakiki'ye (hakiki imâmete) ortak olmak istememiştir.<sup>41</sup> Bilakis kendisini sıradan bir kul olarak görmüş; bu yüzden de Allah, lütfuyla onu hakiki imâmetin vekili yapmıştır". Vadedilen Mesih (a.s.) "Hüccetullah" kitabında şöyle yazmaktadır: "Hz. Peygamber'in (s.a.v.) komşusu olarak defnedilmiş olan iki kişi de, takva sahibi, temiz, sıhhatliyidler ve Allah onları hem hayatlarında hem de öldüklerinde Hz. Peygamber'in (s.a.v.) dostları kabul etmiştir.

Gerçekten de, bu dostluk sonsuza kadar devam eden bir dostluk olup bir benzeriyle karşılaşmak neredeyse imkânsızdır. (Bu kişiler) Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yanında hayatlarını geçirdikleri, onun şehrinde ve onun yerine halife tayin edilip onun yanına defnedilerek onun cennet (bahçesine) yaklaştırıldıkları gibi (onlara ödül olarak) kıyamet günü de onunla birlikte haşredileceklerdir.'

<sup>40</sup> Burada kastedilen, bazı ayetlerin Hz. Ömer'in görüşü doğrultusunda indiğine dair İslâm geleneğinde var olan tartışmalardır. Bu meseleyi en çok peygamberlik makamı ile sûfi gelenek arasında benzerlik kuran sûfiler söz konusu etmiştir. Konu hakkında bazı mutasavvıfların görüşleri hakkında bkz. İbn Arabî Muhyiddin, *Fütûhât-ı Mekkiyye*, çev. Ekrem Demirli (İstanbul: Litera Yayınları, 2011), 389-390. (Ç. N.)

<sup>41</sup> Burada Ahmedîlerin nübüvvetin devamı şeklinde değerlendirdikleri "hilafet" müessesinden ve Hz. Ömer'in halife olmak istemediği hâlde Allah'ın ona nasip ettiğinden bahsedilmektedir. (Ç. N.)

Vadedilen Mesih (a.s.) *Sirru'l-Hilâfe* adlı eserinde şöyle yazmaktadır: "Rabbim, bana Hazret-i Ebû Bekir'in, Hazret-i Ömer'in ve Hazret-i Osman'ın (r.a.) takva sahibi, imanlı ve Allah tarafından seçilmiş ve (kendilerine) ihsan edilmiş kullar olduklarını açıkça bildirmiştir." (Mirza Gulam Ahmed ayrıca) Allah'ın onları İslâm'ın kapıları ve Allah'ın ordusunun öncüleri kıldığını belirtmiştir.

Vadedilen Mesih (a.s.), Hazret-i Ali (r.a.) hakkında şöyle buyurmuştur: "O, son derece salih ve temiz bir kişi olup Rahman olan Allah'ın en sevgili kullarından olmuştur. İyi bir aileden gelmiş ve zamanının ileri gelenlerinden olmuştur. O, Yüce Allah'ın aslanı ve gençliği<sup>42</sup>. Çok cömert ve kalbi temiz biriydi.

(Hz. Ali) karşısında bir düşman ordusu dursa bile savaş alanından uzaklaşmayan eşsiz bir yiğitti. Yoksul bir hayat geçirmiş ve ölçülü (yaşayarak) yüksek bir statü kazanmıştır. İlk iş olarak yetimlerle, yoksullarla ve komşularıyla ilgilenerek servetini harcamış, (bu kişilerin) acılarını ve ıstıraplarını hafifletmiştir. Farklı savaşlarda da büyük cesaret örnekleri göstermiştir. Kılıç ve mızrak kullanma kabiliyetinde olağanüstü bir yetkinliğe sahip olmuştur. Bunun yanı sıra yumuşak ve belâgatlı bir şekilde konuşmuştur.

Sözleriyle (insanlar üzerinde) derin tesirler bırakmış, kalplerin pasını silmiş, aklın nuruyla kalpleri aydınlatmıştır. Her türlü üsluba vakıf olmuş ve çeşitli alanlardaki yetkin kişiler ona karşı mağlup olmuş ve özür diler şekilde (ona) yaklaşmışlardır. Niteliklerinde ve belâgatında mükemmel biri olmuştur. Onun mükemmelliklerini kabul etmemek ayıp etmek anlamına gelecektir. (O insanlara) çaresizleri anlamayı teşvik etmiş ve doyurulmak için ısrarla yalvaranları olduğu kadar ses çıkarmayanları da beslemeyi öğretmiştir. O, Yüce Allah'ın seçkin kullarından olmuş ve Kur'an-ı Kerim'i derinlemesine anlamıştır. Kuran'ın derinliklerinin anlaşılması noktasında da inanılmaz bir kavrayışa sahip olmuştur.'

Vadedilen Mesih (a.s.), Hazret-i Ali (r.a.) hakkında şöyle de buyurmuştur: "Sevgi ve imanla dolu bir yakın akraba, Hz. Peygamber'in düşmanları, peygamberin gittiğini anlamasın ve (peşine düşmesinler) diye yüzünü örterek büyük bir cesaretle Hz. Peygamber'in yatağına uzanmıştır."

Vadedilen Mesih (a.s.) (şöyle) buyurmuştur: "Ben Ali ve Hüseyin'in (r.a.) en güzel benzerine sahibim ancak bu sırrı doğunun ve batının Rabbinden başka kimsenin bilmesi mümkün değildir. Muhakkak ki ben Ali'yi (r.a.) ve onun iki oğlunu da severim ve onlara düşman olana ben de düşman olurum."

<sup>42</sup> Buradaki ifade "the youth of the Kind God" şeklindedir. Ama "Latif Allah'ın gençliği" şeklindeki kullanımın tamamen bir benzetmeden kaynaklandığını düşündüğümüz için bu ifadeyi çevirmeyip önceki ifadeye bağlamayı daha uygun bulduk. Nitekim Mirza Gulam Ahmed eserlerinde sıklıkla böyle coşkun ifadeler kullansa da bu ifadelerin gerçek anlamlarına nispet etmediğini söylemek kesinlikle yanlış olmayacaktır. Zira bu bilgi Mirza Gulam Ahmed'in eserlerinin büyük bir çoğunluğunun okunup analiz edilmesi sonucu tarafımızdan yapılan bir değerlendirmedir.

Ayrıca şöyle demiştir: "Bana göre Hazreti Hasan'ın (r.a.) hilâfetten geri adım atması çok iyi olmuştur. Binlerce (insan) öldürülmüştü ve (o artık) daha fazla insanın öldürülmesini istemiyordu... Hazreti Hasan'ın (r.a.) bu davranışı Şîa'ya [mezhep] aykırı olduğu için (Şîiler bu tavrından dolayı) İmam Hasan'a tam olarak razı gelmemektedirler. Doğrusu biz her ikisini de övüyoruz. Gerçek şu ki, her bireyin farklı güçlü yönleri söz konusudur. Hz. İmam Hasan, Müslümanlar arasındaki iç çatışmalarda daha fazla kan akmasını istemediği için barışı tercih etmiştir. Hazret-i İmam Hüseyin (r.a.) ise biatı kötü bir adamın elinden almayı tercih etmemiştir çünkü bu durum imanına zarar verecekti. İkisinin de iyi niyetleri vardı: ameller niyetlere göre değerlendirilir. Yezid'in eliyle İslâm'ın yayılması ise (üzerinde konuşulması gereken) ayrı bir meseledir. Bu, Yüce Allah'ın bir lütfudur, dilerse kötü bir insanın (eliyle) de İslâm'ın (yayılmasının) yolunu açabilir. (Ki) Yezid'in oğlu iyi bir insandı."

Vadedilen Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur: "Peygamberlerin (s.a.v.) ve Allah tarafından onun gibi ahlaklı ve dürüst kulların bu dünyaya örnek olarak gönderildikleri hiçbir zaman unutulmamalıdır. Onlara uymaya çalışmayıp onlardan önce secdeye hazır olan ve kendisini onları ihtiyaçtan kurtaracak kişi olarak gören kimse Allah katından övülen kimse olamayacaktır. Bilakis böyle bir kimse, öldükten sonra imanın kendisinden bıkaçağını görecektir."<sup>43</sup>

Aynı şekilde, Hazreti Ali'nin veya İmam Hüseyin'in (r.a.) statüsünü abartanlar, onları putlaştırmakla eş değer tutmaktadırlar; onlar İmam Hüseyin'in (r.a.) (asıl) takipçileri değildirler. Bu (yaklaşım) İmam Hüseyin'in (r.a.) (de) kabul edeceği (bir tutum değildir). Peygamberler (s.a.v.) her zaman takip edilecek rol modeller olarak (dünyaya) gelmişlerdir ve gerçek şu ki, onlara uyulmazsa (gelişlerinin) hiçbir anlamı olmayacaktır.

Vadedilen Mesih (a.s.), Ahmedîlere nasihat ederek Allah, Hz. Hüseyin'in (r.a.) halife biatı almasını yasakladı diyenlerin büyük bir yalancı olduğunu açıkça ifade etmiştir.<sup>44</sup> Biz, Yezid'in ahlaksız bir kimse olduğuna ve gerçek bir müminin davranması gerektiği gibi davranmadığına inanıyoruz. Dünya sevgisi onu kör etmişti oysa Hazreti Hüseyin (r.a.) temiz ve Allah'ın temizlediği seçilmiş kimselerdendi. O, cennetliklerdendi. Onun Allah'a olan bağlılığı bizim için bir rol

<sup>43</sup> Ahmedî halifesinin bu çok da anlaşılmasayan ifadelerinin, cemaati maddi yönden destekleyip ama kendisinin sözlerini çok da dikkate almayan, kendisine itaat etmeyen Ahmedîlere mesaj olduğunu düşünmekteyiz. Zira cemaat içerisinde bu şekilde halife otoritesine karşı çıkan bir kesim olduğu bilinmektedir. Hatta bu kesimler bazen cemaat içerisinde ayrılıklara da neden olmuşlardır. Bu türlü ayrışmalar hakkında bkz. Küçüköner, "Ahmedîlik'te Hilafet Eksenli Ayrışmalar", 862-903. (Ç. N.)

<sup>44</sup> Bu cümlede metnin anlam bütünlüğünün tersine bir bilgi söz konusudur. Anlamın, Hz. Hüseyin'in biat etmesini yasakladı .... şeklinde olması gerektiğini düşünüyoruz. Zira metinde ve genel olarak Ahmedîlik'te de her koşulda Hz. Hüseyin'in halifeye itaat etmesi gerektiğine dair bir düşünce takip edilmektedir. Bu bilginin sehven verilebilmiş olacağını düşünüyoruz bu sebeple temkinli yaklaşıyoruz. Zaten metindeki anlam da oldukça muğlaktır. (Ç. N.)

modeldir. Düşmanı olan kalp yıkılmıştır, kazanan kalp ise sevgisini amelleriyle kanıtlayan kalptir. Hazret-i Hüseyin'i (r.a.) alaya almak büyük bir imansızlıktır, bunu yapan (kendi) imanını zayi eder.

Vadedilen Mesih (a.s.) Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (r.a.) hakkında şöyle buyurmaktadır: "Manevi nesil tabirini, Allah'ın sevgilileri için (kullanmak) son derece doğru (bir kullanım şeklidir). Bu, onların hiç kimsenin gasp edemeyeceği manevi dedelerinden, manevi miraslarıydı ve (cennet) bahçelerinin varisleriydi onlar. Ancak bazı İslâm mezhepleri, içlerindeki maneviyatı kaybettikleri için bu kötü düşünceye sahip olmuşlardır. (Bu kişilerin) (peygamberin) manevi nesli olmaları söz konusu (bile) değildir. Manevi rahmetten faydalanamayan bu kişiler duygularını yitirmişler ve kalpleri basiretsiz hâle gelmiştir. İmam Hüseyin'in ve İmam Hasan'ın (r.a.) Allah'ın seçkin kulları olmalarını, faziletlerini, temiz, iffetli ve hidayet rehberi olmalarını hangi mümin bir tartışma konusu yapabilir. Şüphesiz onlar her iki açıdan da Hz. Peygamber'in (s.a.v.) zürriyetindendirler. Hz. Hüseyin ve Hz. Hasan'ın (r.a.) zürriyetinden olan ilim sahibi kimseler, onlar Hz. Peygamber'in (s.a.v.) maddi zürriyetinden değildirler. Onlar, (Hz. Peygamber'in) cennetteki manevi soyundan olup manevi soyunun zenginliklerine sahiptirler. Zira ölümlü beden (maddi soyla) bir bağı olabiliyor da, ruhun bağı olamıyor mu? Bilakis, nefislerin de başından beri (kâlû belâdan beri) dostluk ve düşmanlık içerisinde olduğu (kimselerin bulunduğu) hadisler ve Kuran-ı Kerim'de (aktarılan bilgiler ile) sabittir.

Aklı başında (hangi) insan, ebedî şekilde Hz. Peygamber'in manevi soyundan olmanın bir gurur vesilesi olmadığını düşünür veya birisinin hakiki bir imana sahip olmadan sadece Hz. Peygamber'in maddi soyuna dâhil olduğu için onura sahip olduğunu düşünebilir. Bu (düşüncelerimizden dolayı) hiç kimse Hz. Peygamber'in (s.a.v.) ailesinin itibarını zedelediğimizi düşünmesin. Aksine, (bizim karşı çıktığımız şey) Hz. Peygamber'in (s.a.v.) neslinden olan İmam Hüseyin ve İmam Hasan'ın (r.a.) manevi bir bağ olmaksızın sadece maddi bir soy bağından dolayı itibara sahip olduklarına dair düşüncedir. Hz. Peygamber'le hakiki olarak bağı olan kişiler aslında onunla manevi bağlantısı olan kişilerdir. Peygamberlerin mânevî nurları ve mânevî ilimleri, peygamberlerin saf varlıklarından yaratılan zürriyetleri gibidir. Bu mânevî nur ve ilimden yeni bir hayata kavuşanlar, aslında yeniden bir doğuş elde etmektedirler. (İşte) Hz. Peygamber'in (s.a.v.) manevi zürriyeti olarak bilinen kişiler bunlardır.

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) (yolunu) hakiki olarak takip eden her Ahmedî ve Müslüman, onun zürriyetine dahil edilecektir. Bu, her Müslüman için takip edilmesi gereken bir yoldur. Her kutsal kişinin statüsü tanınmalı ve onurlandırılmalıdır.<sup>45</sup> Karşılıklı düşmanlıklar, cinayetler ve kargaşa

<sup>45</sup> Mirza Mesrur Ahmed, kutsal kişi olarak Mirza Gulam Ahmed'e işaret etmektedir.



durdurulmalıdır. Mevcut düzensizlik, kan ve kargaşa, İslâm karşıtı güçlerin de Müslümanları bölerek veya finanse ederek dâhil olmalarını kolaylaştırmaktadır. Şiîlere yönelik saldırılar, hükümet tarafından terör örgütü olarak kabul edilen bir örgüt tarafından gerçekleştirilmekte ve (bu grubun) Müslüman olmadıkları bildirilmektedir. Allah bu ümmete merhametiyle muamelede bulunsun.

Hz. Halifetü'l-Mesih, diğer Müslüman topluluklar birbirleriyle mücadele etseler de (konu biz olunca) bizler (sadece) vadedilen Mesih'e biat ettiğimiz için, bütün hepsi bize karşı birleşip zulüm ediyorlar ancak onlardan intikam almayı aklımızdan bile geçirmemeliyiz demiştir. İhtiyacımız olan şey ise her zulümden sonra bağlılığımızı ve takvamızı artırarak Allah'a her zamankinden daha fazla dua etmemiz, onunla daha içten bir bağ kurmamızdır.

Önümüzde Hz. İmam Hüseyin'in (r.a.) canlı bir örneği duruyor ve bu bizim için bir rehberdir. Bu bağlamda Muslih'il-Mev'ûd (r.a.) da cemaate bir nazımla şu tavsiyede bulunmuştur:

“Seni Hüseyin gibi kendilerini ise Yezid gibi yaparlar.

Bu ne güzel pazarlıktır; bırak düşman ok atsın.”

Hazreti İmam Hüseyin (r.a.) bize sabrı ile Cennet yolunu göstermiştir. Özellikle Muharrem ayı içerisindeki bugünlerde, her Ahmedî kendi sebatı için dua etmeli ve bol bol "Ya Rabbi, her şey Sana boyun eğmiştir, Ya Rabbi bizi koru, bize yardım et ve bize merhamet et." duasını yapmalıdır. Daha önceden (de) güvenlik için çok önemli olduğu ifade edilen "Allah'ım, seni düşmana karşı kalkan yapıyoruz ve onların kötü tuzaklarından sana sığınıyoruz" duası (da bu dönem de yine) bol bol tekrar edilmelidir.<sup>46</sup> Defalarca söylendiği gibi, çokça salât ve selâm [Durud] getirilmelidir. Allah her Ahmedî'yi güven içerisinde kılsın ve düşmanlarımıza karşı bize yardım etsin. Merhameti sayesinde, her Ahmedî'yi Cemaat düşmanlarından korusun ve bize karşı planladıkları her kötülükleri kendilerine döndürsün. Vadedilen Mesih'in (a.s.) hakiki neslin manevi nesil olduğu şeklindeki ifadelerindeki gibi bizleri de Hz. Peygamber'in manevi zürriyeti arasına dâhil etsin.

İsrail'in Filistin'e karşı saldırıları (için de), Allah'ın masumları kurtarması için bol bol dua edilmelidir. İsrail, korku içinde (oldukları) için saldırdığı şeklinde açıklamalar yapsa (da) Filistinlilere ilk saldıran ve onları öldüren İsrail'dir. Filistinliler (bu saldırılara) karşılık verdiğinde ise (İsrail Filistin'in) korku yarattığını söyleyerek (bu durumu meşrulaştırmaya çalışmıştır).<sup>47</sup> Bu bir zorbalık vakasıdır; bu dünya insanların benimsediği gerçekten de anlamsız bir yoldur ve

<sup>46</sup> Genel olarak Ahmedîlere yönelik Müslümanlardan gelen baskılar arttığı için Ahmedîlerin eserlerinde, hutbelerinde bu tür vurgularla sıklıkla karşılaşmaktadır. (Ç. N.)

<sup>47</sup> Bu açıklamalar Ahmedîlerin cihada karşı reddiyeci görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Ahmedî gelenekte her ne olursa olsun cihadın meşru görülmesi mümkün değildir. Özellikle bu reddiyeci tavır, Batı'ya yerleşen Ahmedîler tarafından çok daha belirgin şekilde dile getirilmektedir. Bu ifadelerle de ilk saldıranın İsrail olduğu belirtilerek, Müslümanların sadece kendilerini korumak için savaşa dâhil oldukları belirtilmeye çalışılmaktadır. (Ç. N.)

bunun tek nedeni (de) Müslümanlar arasında birlik bulunmamasıdır. Allah masum Filistinlilere merhamet etsin ve onları her türlü zulümden korusun.